

Paneró: un paneró de rialles, a la Conca de Tremp (Salàs, BCEC 1906, 314), i BDC xx, 315, cf. un barret de rialles. *Panerada*. *Paneraire*. *Panerat*. *Panerer*. *Paneret*; *panereta*. *Panerot*. *Apanerar*; *apanerat*. *Empanerar*.

Panistre, *-istra*, i *panastrell*, que com he explicat supra són alteracions de *canastrell/canastra* (més antigament *canistrell*) per creuament amb *paner/panera*. El darrer ja figura (amb grafia *penastrell*) en una enumeració rossellonesa d'articles i arreus de pesca, de l'any 1154, sens dubte, doncs, com un sarró de pescador (o varietat de berròl?), *InvLC* (veg. detalls a propòsit de *resall* o *RET*); no hi confonguem *panastre* (*AlcM*) confusió local sense importància entre *panarra* i *sapastre* (a la manera del mot baix *banau* (*babau* × *beneit*); *AlcM* hi afegeix alguna dada esparsa de *panistrella*, *panistret* (*panistro?*, V. infra). En tot cas les formes en *-istre*, *-istra*, tenen més importància: «una *panistra* ab 21 pareylls de capçes, entre à<vo>ls e bones» Cervera 1373 (*BABL* vi, 198); «un passador de farine, un *panistre*, una ambudera negra e una caça de vidre» i més enllà «una padela, un *penistro* e una horcza embudera» (que sembla que s'hagi d'accentuar com a diminutiu *panistró*), Ribes, 1380 (*BABL* vi, 470).

Dag. documenta el masculí *panistre* (*-tra*) des de 1403, *AlcM* des de 1355, i el femení *panistra* ja en algun doc. del S. xiv i xv. Jo he sentit «la bossa, la *panistra* i la cistella» a Llorenç de Montgai, *panistra* amb la definició 'cove', i en part, o tots, com a coses de pescador. A Sta. Coloma de Queralt, usat en la fabricació de neules: en la qual intervenien tres homes: «a la esquerra, lo qui, de calent en calent, caragolava les neules entorn d'un canó de canya, y les posava en la blanca *panistra*», Joan Segura (*A Estones Perdudes*, p. 87);⁵ el *panistre*, sinònim de cove o paner, a Vallfogona de Riucorb (CaCandi, BCEC vi, 99).

COMPANY, COMPANYYÓ, COMPANYIA, COMPANYYA. Surten tots ells d'una antiga derivació romànica de *PANIS*, amb *CON-* que expressa comunitat, i en el sentit general d'associació de persones que conviuen compartint «pa», 'aliments', comuns a tots. *COMPANIO*, *-ONIS*, per a 'company', 'el qui forma companyia amb un altre o altres', ja apareix format en el llatí merovingi, i sembla ser un calc del gòt. *gablaiba* id., de *blaijs* 'pa', a.-al. ant. *galeipo*;⁶ i el prefix *ga-* que expressa companyia.

Però es tracta d'una formació comuna gairebé a totes les llengües romàniques, en la qual només el romanès sembla no haver participat (no manca del tot ni a Sardenya), si bé el seu concurrent ll. *socius* no es va extingir completament, ultra Romania, tampoc en dialectes d'Itàlia, Sardenya, Rètia i Nord de França (però pertot en significats restringits o secundaris), i el tipus *COM-PAN-IO* triomfà, en els set dominis lingüístics d'Occident, d'una manera total, no sols en el nostre sinó també en llengua d'oc i cast.-portuguès.

En la nostra llengua antiga el que es troba generalment és *companyó* *COMPANIONEM*, si bé *company* també apareix ja des de molt antic, encara que a l'Edat

Mitjana és sobretot —si no únicament— amb caràcter de NP (segurament no sempre amb el valor d'estricta antropònim): no és inversemblant que se li pugui postular una base especial *COMPAN-IUS*, encara que també s'explica com un antic cas recte, afavorit pel gran ús que se n'havia de fer com a vocatiu, en cridar o interpellar algú (*company!*, *veniu*, *escoltau* o *escoltau*, *ajudau* etc.); i és versemblant que aquest darrer punt de vista sigui el decisiu: car el fet que en l'abstracte *companyia* — en concurrència, però, amb l'abstracte *companya*,⁷ més generalitzat antigament— no tinguem l'element *-ON-*, de cap manera no és un argument vàlid en ferm.

Tenim exemples nombrosos de *companyons*, *companyó*, i variants, des del S. xi, xii i xiii, encara que sovint sigui en forma mig llatina o en baix llatí català: «Venit Garcia de Pola del Comte, cum suis *compag<n>ons* et suis escuders et suo cavallo, e steg iudies», Vilamajor, a. 1157 (Balari, *Origenes*, p. 692); «Fem-vos saber, séyner, que En R. de Savart, capelà nostre, és *mirve* de feu, segons los altres *compaynons* seus», a. 1253-69, carta de la Comtessa, des de Balguer, al Bisbe d'Urgell (PPujol, *DocVgUrg.*, 28.5).

«Un juglar, volent trufar, se partia de València --- ab *companyons*, envés Murvedre e --- sobre les forques dels penjats --- dreçà alt los braços, e udolava axí com a lop --- e com los *companyons* seus passaren davant les forques --- pensant que era diable, fuseren --- e un d'ells cobrà cor e dix --- prengam pedres e iscamlí a camí, e --- donaren-li tants de colps --- al cap que lo cervell li faeren exir; e pus, sabent que era lur *companyó*, dixeren: —Tua sia aquesta juglaria: hòrreament --- ho has comprat», Eiximenis (*Dotzèn*, *NCl* vi, 97.18ss.). «L'emperador respòs --- con ell havia seguit un senglar en sa caça, e tant de temps, que ell se partí de sos *companyons*, e --- lo senglar aucís son cavall, e ell nafrà a mort lo senglar», Lluïll (*Blanç* i, 237.14). «Frare Michael, qui era en la ost, era lector en theologia, e son *companyó* havia nom frare Berenguer de Castelbisbal», Jaume I (Ag., 113); «dats-me un *companyó*, e donam-lo-li, e anà-y» (id., 268).

Més exemples en sing.: «Diu l'eximpli que en lonc camí, e en estreta maysó, conex hom son *companyó*», Eiximenis (*Terç*, 129; *NCl* ii, 51.12). «Treballà molt per la dita concòrdia, per la qual serà a cascú germà o *companyó*», JoMartorell (Ag. ii, 158); «*companyó* pròpiament és ajustament leyal en coses perilloses: *collegua* és 'companyó' en via; *consors* és 'companyó' en loguer; e *sodalís* 'companyó' en taula o en seti», *Ajustaments* de la B. Univ. Bna. S. xv (*DBal.*).

Altres en plural: «En aquell encontre lo dit Garcia Ortís, e gran res de sos *companyons*, moriren», Muntaner (Bof., 52); «Tirant, ab sos *companyons*, per ses jornades, caminaren tant que arribaren a la ciutat de Nantes», «com Tirant fon arribat a la vila hon sos *companyons* eren ---», JoMartorell (Ag. i, 271, 114).

Per la copiosíssima col·lecció de testimonis que ens dóna l'*InvLC* veiem que *companyó* degué ser constant en el S. xiv en qualitat d'estricta apellatiu. Però que hi ha bastants testimonis de *company* des del se-